

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/189/99

PREFERENCJE PARTYJNE W GRUDNIU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Najważniejszym wydarzeniem ostatniego miesiąca było niepodpisanie przez prezydenta ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Aleksander Kwaśniewski skrytykował także koalicję za tryb uchwalenia ustaw podatkowych, godzący - jego zdaniem - w ducha demokracji i wpływający destrukcyjnie na praktykę funkcjonowania naszego systemu parlamentarnego. Skutkiem tej decyzji były trwające kilka dni spekulacje i obawy (znajdujące zresztą od razu swoje negatywne odbicie w sytuacji na rynkach finansowych) związane z możliwością odejścia z rządu wicepremiera Leszka Balcerowicza, do czego jednak nie doszło. Sprawa podatków zakończyła się wyraźnym zaostreniem stosunków między koalicją, z jednej strony, a prezydentem i opozycją - z drugiej. Popularności AWS raczej nie sprzyjała także sprawa możliwego - jak oceniały niektóre media - wykorzystywania przez AWS-owskiego przewodniczącego sejmowej komisji finansów publicznych Henryka Goryszewskiego swojej pozycji politycznej w prowadzeniu własnej kancelarii adwokackiej. Polityczne skutki innych wydarzeń poprzedzających sondaż¹ pozostawały w cieniu debat związanych z podatkami.

Udział w wyborach parlamentarnych, gdyby odbywały się one w pierwszej dekadzie grudnia, zadeklarowało 60% ankietowanych, a więc niemal tyle samo co w listopadzie (59%).

Podobnie jak w poprzednich miesiącach, najwięcej osób gotowych byłoby głosować na SLD. Już blisko od roku formacja ta zajmuje niezmiennie pierwsze miejsce w rankingu ugrupowań cieszących się największym poparciem społecznym. Po ubiegłomiesięcznym niewielkim spadku odsetka zadeklarowanych zwolenników, ostatnie tygodnie okazały się

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (115), 1-7 grudnia ‘99, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłej ludności Polski (N=1097).

bardzo pomyślne dla tej partii - jej grudniowe notowania należą do rekordowych. W stosunku do listopada poparcie dla SLD wzrosło o 7 punktów procentowych i obecnie za ugrupowaniem tym opowiada się blisko dwie piąte potencjalnych wyborców (38%). SLD nigdy dotąd nie osiągnęło w naszych sondażach równie wysokiego poparcia.

**POPARCIE DLA PARTII I UGRUPOWAŃ POLITYCZNYCH WŚRÓD OSÓB DEKLARUJĄCYCH UDZIAŁ
W POTENCJALNYCH WYBORACH PARLAMENTARNYCH**

Partie i ugrupowania polityczne	'98		'99												
	XI	XII	I	II	III	IV ₍₁₎	IV ₍₂₎	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
	w procentach														
SLD	30	28	27	29	28	28	29	30	31	33	34	33	35	31	38
AWS	28	29	28	22	22	23	23	22	24	20	16	17	17	20	20
UW	12	12	11	15	9	7	8	10	9	7	9	10	10	10	8
PSL	8	9	9	11	9	11	10	8	9	8	11	8	7	9	7
UP	3	6	7	7	5	3	5	4	6	4	5	6	5	4	4
KPEiR	-	-	3	2	3	2	4	2	2	2	2	2	3	3	3
ROP	3	3	2	3	4	3	4	3	3	3	2	2	3	3	2
ChD III RP	-	-	1	1	1	2	1	2	2	2	2	1	2	2	2
KPEiR RP	-	-	2	1	1	1	2	2	1	1	2	1	1	2	1
UPR	-	-	-	-	2	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1
ZZR „Samoobrona”	-	-	-	-	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1
PLD	-	-	-	-	1	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1
Inna partia	5	3	3	2	3	1	1	1	1	3	2	2	1	1	2
Trudno powiedzieć	11	9	8	8	11	15	10	12	9	14	13	13	12	12	11
N	657	620	650	635	601	610	605	629	658	629	632	685	659	637	654

Choć, jak wynika z deklaracji ankietowanych, SLD może uchodzić za zwycięzcę ostatniego starcia z koalicją rządową, to jednak wydarzenia ostatnich tygodni bynajmniej nie przyczyniły się do osłabienia pozycji AWS. Podobnie jak w listopadzie, za ugrupowaniem tym opowiada się co piąty badany deklarujący udział w głosowaniu (20%). Tym samym ubiegłomiesięczny, odnotowany po okresie wyjątkowo słabych i spadkowych notowań, niewielki wzrost liczby zwolenników okazuje się, jak dotąd, trwały, a poparcie dla największego ugrupowania koalicji ustabilizowało się na poziomie nieco wyższym niż jeszcze dwa miesiące temu.

Minimalnie gorsze niż w listopadzie są natomiast notowania UW, za którą obecnie opowiada się 8% potencjalnych wyborców (spadek o 2 punkty). Zmiana ta jest jednak niewielka i mieści się w granicach błędu statystycznego. Równie niewielki - dwupunktowy - spadek poparcia rejestrujemy także w przypadku PSL. Zamiar głosowania na to ugrupowanie deklaruje obecnie 7% potencjalnych uczestników wyborów.

Lista partii, które najprawdopodobniej podzieliłyby między siebie mandaty poselskie, ogranicza się w tym miesiącu tylko do czterech wymienionych wyżej ugrupowań. Pewne szanse na przekroczenie wymaganego dla partii 5-procentowego progu poparcia miałyby jeszcze UP, na którą chciałoby obecnie głosować 4% ankietowanych deklarujących udział w wyborach. Mniejszym poparciem cieszą się KPEiR (3%), ChD III RP (2%), a także ROP - którego notowania w tym miesiącu po raz pierwszy osiągnęły poziom zaledwie 2%. Tylko na 1% głosów mogłyby liczyć: UPR, PLD, KPEiR RP oraz ZZR „Samoobrona”.

Co dziewiąty potencjalny uczestnik wyborów nie wie, na którą partię oddałby swój głos.

Rozgrywki polityczne związane z podatkami, a wcześniej także sprawa dekomunizacji, doprowadziły do zaostrzenia w stosunkach między partiami rządzącej koalicji a opozycją. Wydaje się, że przede wszystkim finał podatkowych sporów przyczynił się do wyjątkowego wzrostu popularności SLD. Trzeba podkreślić, że dotychczas żadne ugrupowanie nie dominowało tak wyraźnie na scenie politycznej. Z drugiej strony - jak się wydaje - opozycja nie do końca zrezygnowała z realizacji swojego celu politycznego, jakim było doprowadzenie do kryzysu, osłabienia i - być może - rozpadu koalicji AWS-UW (a w konsekwencji do przedterminowych wyborów). Ostry ton sporów politycznych skutkował jednak nie tylko wzrostem poparcia dla SLD, ale także pewnym ustabilizowaniem notowań AWS (choć wciąż na dużo niższym poziomie niż jej główny rywal). Wydaje się zatem, że

cała sprawa, przynajmniej w zakresie poparcia dla dwóch najbardziej liczących się ugrupowań, doprowadziła do swego rodzaju usztywnienia politycznych postaw elektoratów. Jak w każdym sporze polaryzującym opinię publiczną, najbardziej straciły na tym ugrupowania mniejsze, usytuowane bliżej środka sceny politycznej. Trudno wyrokować, czy zarejestrowany w grudniu układ sił na scenie politycznej i rekordowa przewaga SLD okażą się trwałe. Jak się bowiem wydaje, dla deklarowanych sympatii respondentów niebagatelne znaczenie miały ożywione podczas debaty podatkowej emocje polityczne.

Opracowała
Agnieszka CYBULSKA

A N E K S

Tabela 1. Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział? 1 - Na pewno wziął(ę)bym w nich udział; 2 - Nie wiem, czy wziął(ę)bym w nich udział; 3 - Na pewno nie wziął(ę)bym w nich udziału (%)

	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	60	18	23	1097
Płeć				
Mężczyźni	63	15	22	520
Kobiety	56	20	23	577
Wiek				
18-24 lat	54	17	28	157
25-34	56	20	24	194
35-44	60	17	23	229
45-54	64	18	18	211
55-64	73	13	14	118
65 lat i więcej	53	19	27	188
Miejsce zamieszkania				
Wies	56	22	22	406
Miasto do 20 tys.	61	17	22	130
20 - 100 tys.	57	19	24	205
101 - 500 tys.	67	11	22	206
501 tys. i więcej mieszk.	64	13	23	150
Wykształcenie				
Podstawowe	51	22	26	335
Zasadnicze zawodowe	59	17	24	287
Średnie	63	16	21	379
Wyższe	76	11	13	96
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	71	15	14	59
Prac.umysł.niż.szczebła	60	14	25	110
Pracownicy fiz.- umysł.	52	24	25	108
Robotnicy wykwalifikowani	71	15	14	87
Robotnicy niewykwalifik.	54	20	26	50
Rolnicy	66	20	14	54
Pracujący na własny rach.	64	11	25	55
Bierni zawodowo				
Renciści	59	22	19	140
Emeryci	60	17	23	201
Uczniowie i studenci	64	11	25	55
Bezrobotni	54	17	29	113
Gospodynie domowe i inni	51	22	27	61
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	66	16	19	186
spółce właścicieli	65	16	19	91
prywatnych i państwa	54	19	26	200
sekt. pryw. poza rolnict.	64	17	19	67
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	56	23	22	157
276 - 399	49	22	29	109
400 - 549	59	20	21	281
550 - 799	61	16	23	161
Powyżej 799 zł	69	11	19	158
Ocena własnych war. mater.				
Złe	52	20	28	365
Średnie	59	19	22	476
Dobre	73	11	15	255
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	58	17	25	74
Raz w tygodniu	63	19	17	571
1-2 razy w miesiącu	59	20	21	160
Kilka razy w roku	54	17	30	207
W ogóle nie uczestniczy	52	6	42	84
Poglądy polityczne				
Lewica	76	8	16	273
Centrum	56	20	23	312
Prawica	70	14	16	274
Trudno powiedzieć	34	29	37	237

Tabela 2. Na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?

(%)

	AWS	ChD III RP	KPEiR	KPEiR RP	PSL	PLD	ROP	SLD
Ogółem	20	2	3	1	7	1	2	38
Płeć								
Mężczyźni	15	1	2	0	9	1	3	43
Kobiety	25	2	4	2	6	1	2	33
Wiek								
18-24 lat	27	0	0	0	5	0	5	24
25-34	17	2	0	0	8	2	2	38
35-44	15	2	1	0	9	1	3	45
45-54	22	2	4	3	4	2	2	40
55-64	22	1	5	0	11	0	3	35
65 lat i więcej	22	2	7	3	8	1	1	37
Miejsce zamieszkania								
Wieś	24	1	3	0	15	1	1	35
Miasto do 20 tys.	21	3	1	4	7	2	1	43
20 - 100 tys.	15	2	2	0	2	2	3	41
101 - 500 tys.	16	2	3	3	4	0	3	39
501 tys.i więcej mieszk.	24	1	4	0	1	0	5	35
Wykształcenie								
Podstawowe	21	2	4	1	10	3	3	35
Zasadnicze zawodowe	20	3	4	1	12	1	2	33
Średnie	21	1	1	1	3	1	3	44
Wyższe	18	0	2	4	2	0	1	35
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	9	0	0	0	0	0	0	44
Prac.umysł.niż.szczebła	15	4	2	0	2	0	1	46
Pracownicy fiz.- umysł	19	2	0	0	5	0	2	43
Robotnicy wykwalifikowani	19	1	1	0	10	2	5	41
Robotnicy niewykwalifik.	20	0	2	0	7	10	0	41
Rolnicy	13	0	0	0	34	2	3	20
Pracujący na własny rach.	21	0	0	0	5	2	0	33
Bierni zawodowo								
Renciści	19	0	12	4	5	1	2	40
Emeryci	25	3	4	3	10	1	1	35
Uczniowie i studenci	25	0	0	0	4	0	6	29
Bezrobotni	18	3	1	1	5	0	4	39
Gospodynie domowe i inni	42	0	0	0	3	0	9	29
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	17	3	2	0	4	0	0	46
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	15	0	1	0	5	3	8	45
sekt. pryw. poza rolnict.	21	1	1	0	6	3	1	40
prywatnym gosp. rolnym	20	0	0	1	23	2	2	17
Dochody na jedną osobę								
Do 275 zł	24	1	2	0	11	3	1	39
276 - 399	14	0	3	0	19	4	2	34
400 - 549	20	3	2	3	6	1	3	40
550 - 799	23	2	2	2	6	0	3	37
Powyżej 799 zł	20	1	5	0	5	1	2	38
Ocena własnych war. mater.								
Złe	17	2	3	2	6	2	4	40
Średnie	24	1	2	1	9	1	2	37
Dobre	18	1	3	0	6	0	2	37
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	33	6	7	1	2	0	0	27
Raz w tygodniu	26	2	4	1	8	2	4	31
1-2 razy w miesiącu	8	1	0	3	12	2	3	43
Kilka razy w roku	12	1	1	0	8	0	0	53
W ogóle nie uczestniczy	9	0	0	2	0	1	0	57
Poglądy polityczne								
Lewica	1	1	2	1	7	1	1	78
Centrum	17	2	2	2	9	2	2	32
Prawica	49	3	4	1	4	1	4	5
Trudno powiedzieć	10	1	4	2	11	2	3	22

Tabela 2 cd. Na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?
(%)

	UPR	UP	UW	ZZR "Samo- -obrona"	Inna partia	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	4	8	1	2	11	654
Płeć							
Mężczyźni	2	6	8	1	2	9	329
Kobiety	0	1	7	1	1	13	325
Wiek							
18-24 lat	4	7	13	2	3	10	85
25-34	2	1	9	2	4	13	109
35-44	0	4	7	1	2	10	136
45-54	0	6	6	0	1	8	136
55-64	1	3	6	0	0	13	87
65 lat i więcej	0	1	5	1	1	12	100
Miejsce zamieszkania							
Wieś	1	2	3	3	1	12	226
Miasto do 20 tys.	2	4	3	0	1	10	79
20 - 100 tys.	2	5	12	0	3	11	116
101 - 500 tys.	0	5	13	0	2	10	137
501 tys.i więcej mieszk.	1	3	10	0	4	11	96
Wykształcenie							
Podstawowe	1	4	2	2	0	12	172
Zasadnicze zawodowe	0	6	3	1	1	13	168
Średnie	2	2	10	0	3	9	240
Wyższe	0	2	24	0	3	10	73
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	0	2	28	0	3	14	42
Prac.umysł.niż.szczebla	0	1	19	0	3	7	67
Pracownicy fiz.- umysł.	1	8	2	1	6	11	55
Robotnicy wykwalifikowani	1	6	0	0	1	12	60
Robotnicy niewykwalifik.	0	10	3	0	4	2	27
Rolnicy	0	0	0	8	0	20	36
Pracujący na własny rach.	5	2	16	0	5	12	35
Bierni zawodowo							
Renciści	0	2	3	0	0	12	82
Emeryci	0	1	5	1	1	9	121
Uczniowie i studenci	10	8	13	0	0	6	35
Bezrobotni	0	6	6	0	0	18	61
Gospodynie domowe i inni	0	3	0	4	0	9	32
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	0	5	9	1	2	11	122
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	0	6	9	0	3	8	58
sekt. pryw. poza rolnict.	0	4	11	0	4	6	109
prywatnym gosp. rolnym	4	1	2	7	3	19	43
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	0	4	2	2	1	11	87
276 - 399	0	5	5	0	0	13	53
400 - 549	0	4	5	1	2	9	165
550 - 799	0	8	5	2	3	8	98
Powyżej 799 zł	2	1	19	0	1	5	109
Ocena własnych war. mater.							
Złe	0	4	3	1	1	14	188
Średnie	0	5	5	1	1	10	279
Dobre	3	2	16	1	3	8	186
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	1	1	8	0	7	7	43
Raz w tygodniu	1	3	7	0	1	13	361
1-2 razy w miesiącu	1	1	9	5	2	12	94
Kilka razy w roku	0	8	9	1	2	5	111
W ogóle nie uczestniczy	3	6	8	0	4	10	44
Poglądy polityczne							
Lewica	0	4	1	1	1	3	207
Centrum	0	4	11	2	2	12	175
Prawica	2	4	13	0	2	8	191
Trudno powiedzieć	2	2	3	2	2	34	81